

Blanka Vaněčková

Augusta Šebestová – moderní žena 19. století

Augusta Šebestová (1852–1933) (foto archiv Muzea obce Kobyli)

Augusta Šebestová, rozená Bezděková, byla výjimečnou ženou 19. století. To, že se stala takovou osobností, bylo velkou měrou dané tím, že se 28. listopadu 1852 narodila do prostředí na Moravském Slovácku ne zrovna obvyklého. Abychom mohli pochopit její životní příběh, je třeba se seznámit s rodinou kobylských Bezděků.

Rodiči malé Augusty byli František a Anna Bezděkovi. František Bezděk jako mladík přišel s rodiči ze Svěbohova u Zábřehu do Klobouk u Brna. Tam se oženil s Antonií Wurmovou z vlastenecké rodiny Wurmů. Po její smrti se po čase oženil znovu a vzal si šestnáctiletou Annu Kovaříkovou, dceru nejbohatšího občana Kobylí – rychtáře. Z mladinké Anny se stala dobrá manželka, matka, vedla úspěšně rodinné hospodářství a podporovala veškeré snahy svého manžela i svých dětí. Mimo Augustu měli ještě syny Františka Věnceslava, Metoděje, Vladimíra a dcery Emílii, Annu a Marii.

František Bezděk si Kobylí a jeho okolí zamiloval, stalo se jeho opravdovým domovem. Byl velmi zdatným obchodníkem i hospodářem, avšak jeho hlavním zájmem bylo zušlechtovat obec, její obyvatele; náruživě prosazoval vlastenecké a osvětové názory. Nebál se nových myšlenek, výrobků, strojů, které s nasazením sobě vlastním zkoušel a nabízel spoluobčanům k ulehčení práce. Jeho snahy ovšem ne vždy byly korunovány úspěchem a uznáním. V roce 1850 založil za pomoci obce první veřejnou knihovnu. Byl místním školdozorcem, vybudoval vzornou ovocnou školkou, zasloužil se o silnici mezi Pavlovicemi a Terezínem. V letech 1856–1860 se stal starostou obce. Založil obecní kroniku, která je v Kobylí nepřetržitě vedená až do současnosti.

Celou rodinu Bezděků postupuje silný a razantní boj proti alkoholismu, přitom ani jeden člen nebyl abstinentem. Augusta Šebestová napsala v první *Památné knize kobylské* toto: „Co se mravních zásad vůbec týče, žije obyvatelstvo v Kobylí dost pořádně, jediné zlo, jež obec naši pomalu do strašné záhuby vrhá, jsou přeplněné sklepy vína, v nichž většina obyvatelstva rozum svůj propíjí, místo aby jej ke zvelebení obce použila.“

U Bezděků doma nebo ve sklípku se při troše dobrého kobylského vína scházely nepokrokovější osobnosti kraje, jako byl Antonín Wurm, Eduard Kornyšl, Jan Herben, Alois i Vilém Mrštíkovi a další. Všechny děti Bezděkových byly ovlivněny kulturně-vlasteneckým prostředím své rodiny, kde slova jako osvěta, kultura, vlast nebyly neživotné pojmy, nýbrž byly vždy reprezentovány činy. Nejstarší syn František Věnceslav založil v roce 1867 čtenářský spolek Pokrok, na jeho popud vznikla v obci *Záložna občanská*. Díky jeho snaze byl v Kobylí otevřen v roce 1869 poštovní úřad. Metoděj se stal učitelem. Věnoval se folkloru a folklornímu sběratelství a spolupracoval s osobnostmi, jako byli František Bartoš nebo Josef Klváňa. Dcera Anna se provdala za poslance Františka Noska z Rakvic. Marie se vdala za Aloise Mrštíka a sblížila celou početnou rodinu se světem bratří Mrštíků a jejich přátel. Nejmladší syn Vladimír se stal spoluzakladatelem *Sokola* v Kobylí a jeho prvním starostou.

Augusta se svými sourozenci vyrůstala ve velmi inspirativním prostředí, zároveň ovšem také v době, kdy příručky pro výchovu dívek nabádaly k poslušnosti a pokoře, kdy postavení žen ve společnosti bylo určené. To však Augusta pokořila a přes všechny překážky prožila svůj vlastní život.

Dospívání v takové rodině, jako byli Bezděkovi, zformovalo Augustu do aktivní vzdělané bytosti, která se nebála. Podporu pro své aktivity měla nejen v otci, ale i v matce. Svým přístupem k životu nezapadala mezi vesnické ženy, což dosvědčuje například i fakt, že se vdávala až ve 34 letech, kdy už byla považována za starou pannu. Vzdělání se jí mnoho nedostalo, absolvovala kobylskou dvoutřídku a jeden rok na německém gymnáziu v Hustopečích, ale tento nedostatek nahradila samostudiem a četbou. Po otci zdědila organizační schopnosti. Ještě za jeho života převzala zastupování českých finančních ústavů *Praha* a *Slavia*. Svoji výmluvností a tím, že dobře znala své klienty, kteří jí důvěřovali, se jí podařilo vytlačit z místního trhu německé bankovní ústavy. Se sobě vlastním nasazením bojovala proti lichvě, jež na tehdejší vesnici kvetla.

O všech významných událostech ve svém okolí podávala Augusta zprávy do pokrokových časopisů. Dopisovala do *Ženských listů*, *Moravské orlice*, *Občana*, *Moravské Slovači*,

pár jejích článků vyšlo i ve *Světozoru* a Herbenově *Čase*. Tak jako její otec se velmi živě zajímala o praktické dění v obci, svým dílem přispěla při stavbě silnice, vodovodu, zalesňování, vysazování ovocných stromků. Milovala knihy, proto se velmi pečlivě starala o obecní knihovnu. Byla velmi úspěšná při získávání nových čtenářů, uměla poradit a vybrat. V Kobylí se začalo hodně číst. V prvním vydání *Lidských dokumentů* se objevuje kapitola s názvem Literární kritika, která ilustruje fakt čtenářské vzdělanosti obyčejných obyvatel Kobylí: „Rolník čtyřicetiletý – A já nejrač čtu od Třebickýho a od Kosmáka. Četli ste dílo Berty Suttnerové *Odzbrojte?* Rolník padesátiletý – Nečtli. Aha to je tá, co sůhlasi s Tolstým. Devatenáctiletá – Oni už nečtů o lásce, pravda? O také, proč? No tak, já se enom ptám. Já nejrač čtu o zamilovaných a pohádky. Potom teprv to ostatní, tak o vojně a aji životopisy.“

V roce 1869 založila se svou sestrou Emilií ženský čtenářský spolek Libuše. Inspirací pro ně se stal bratrův spolek a také Vojta Náprstek a jeho *Americký klub dam*. Ovšem venkovská společnost na takové „novoty“ nebyla vůbec připravena, proto spolek neměl nijak dlouhého trvání, ale už jen to, že se jí ho podařilo založit, stojí za uznání.

Po rozpadu spolku zaměřila Augusta své síly na to, aby si vybuodovala existenční nezávislost, proto v roce 1871 složila poštovní zkoušky. Napřed pomáhala otci ve funkci poštovního výpravčího neoficiálně, po jeho smrti však byla jmenována poštovní expedientkou. Pronikla jako žena do řad c. k. úředníků, což v té době byl „husarský kousek“. Pošta se stala kulturním centrem obce Kobylí. Augusta Bezděková, i když žila velmi nekonformním životem, si vydobyla úctu a byla váženou osobou obce. Lidé k ní na poštu chodili pro radu v různých záležitostech nebo třeba jen na kus řeči a právě to ji podnítilo k zapisování nejrůznějších událostí, příběhů. Poštu využívala také k výstávkám archeologického materiálu nalezeného v obci a okolí, k vyvěšování osvětových plakátů – neváhala například vyvěsit plakát s obrázkem jater alkoholika apod. V roce 1872 začala psát otcem založenou obecní kroniku – *Památní knihu obce kobylské*, kterou dopsala až do roku 1856. Na konec jedné kapitoly zapsala Augusta Bezděková tato slova: „Snad teprve Vy potomkové někdy uznáte, že sama příroda vykázala nám ženám důstojné místo ve

Budova pošty, kterou si v roce 1900 nechala Augusta Šebestová postavit (foto archiv Muzea obce Kobylí)

společnosti lidské, a vynasnažíte se, aby jste to, co nynější občané zanedbávají, mnohonásobně nahradili! Na zdar! Augusta Bezděková.“

V roce 1886 se Augusta provdala. Vzala si Františka Šebestu, účetního cukrovaru ve Velkých Pavlovicích. O jejich manželství archivní prameny celkem mlčí, můžeme se jen domnívat proč. Pouze ke konci jejich vztahu, kdy byl František Šebesta zjevně nemocný, se objevují v korespondenci jejích přátel zmínky o zarputilém boji Augusty o manželovo zdraví.

Deset let, která strávila v Pavlovicích, věnovala Augusta své další vášni, a tou byla národopisná činnost sběratelská. Svůj vztah k národopisu si tříbila četbou a též přímým vlivem významných národopisců, kteří se při terénním bádání dostali k Bezděkům (František Bartoš, Josef Klvaňa, ...). Plně ji strhly celonárodní přípravy na *Národopisnou výstavu československou* v Praze (1895). Začala sbírat materiální doklady lidové tvořivosti svého kraje – kroje, krojové součástky, zařízení chalup, bible, kancionály. Velmi pečlivě sbírala i lidovou slovesnost, jazykově a věcně přesně zapisovala přísloví, pořekadla, staré zvyky přímo v terénu; kde něco uslyšela, tak na místě si zapsala. Byla tichá pozorovatelka vesnického života. Jako zapálené dodavatelce exponátů na výstavu se jí dokonce dostalo osobního pozvání na zahájení výstavy. Díky bratrovi tatínkovy první manželky Ignátu Wurmovi byla ve styku s olomouckou skupinou národopisců, zejména s Lucií Bakešovou, Madlenkou Wanklovou a dalšími. Ignát Wurm ji povzbuzoval, aby si všímala vykopávek, které jsou důležité k historické identifikaci kraje, a uchovávala je. Spolu s bratrem Metoděm je zachraňovala a zasílala muzeím v Brně a Olomouci.

Po smrti svého muže se vrátila do rodného Kobylí, kde dokončila svá nejcennější díla, a to dvě památní knihy obce kobylské a knihu *Lidské dokumenty*. Všechny svoje poznámky a zápisky lidové slovesnosti mínila použít v kronikách obce k vykreslení charakteristiky svých krajanů. Utríděné rukopisné zápisky poslala v roce 1895 i na výstavu do Prahy. Po skončení výstavy si je vyžádal Jan Herben a začal je po částech otiskovat v časopise Čas s názvem *Lidské dokumenty*. Vzbudily velkou pozornost i u odborníků

Dům s obchodem rodiny Bezděkovy (foto archiv Muzea obce Kobylí)

a Ignát Wurm jí nabídl knižní vydání. Po této nabídce setřídila Augusta své poznámky do sedmnácti kapitol a připravila je k vytištění. Kniha vyšla v roce 1900 v Olomouci a sklídila velký ohlas jak u laické, tak především u odborné veřejnosti pro jazykovou spolehlivost a bystrost pohledu na věc. Pro současného čtenáře neznalého ani trošku místního nářečí je na čtení velmi náročná, avšak dá-li si člověk práci se do ní začíst, zjistí, že kniha je plná laskavého humoru a vtupu a zároveň podává celkem přesný obraz života slovácké vesnice 19. století.

Když se Augusta Šebestová vrátila v roce 1896 do Kobylí, znovu převzala vedení pošty, která opět ožila dětmi, lidmi, co přicházeli pro radu, pomoc, pochopení. V roce 1899 byla jmenována majitelkou c. k. pošty a v roce 1900 si nechala postavit dům pro potřeby pošty, kde i bydlela. Netradiční dům v secesním stylu dlouhá léta zdobil zatáčku u dnešního obecního úřadu. V roce 1912 odešla do penze a odstěhovala se do Brna se svou sestrou Marií Mrštíkovou, ale do Kobylí neustále dojížděla. V Brně se zapojila do moravského hnutí pokrokových žen v tzv. ženské otázce i v boji za mír.

Jedinou osobní bolestí Augusty bylo pravděpodobně to, že zůstala bezdětná, protože sama měla děti ráda a děti měly rády „tetičku Šebestovou“. Ovšem její život svou naplněností a různorodostí by vydal za životy tři. Byla slovy dnešní doby rozhodně moderní, racionální a velmi schopná žena, která se nebála své schopnosti využívat. Její život nebyl vždy jednoduchý, narážela na mnoho překážek, konzervativních názorů, ale nevzdala se. Byla obchodnicí – starala se o tatínkův úspěšný obchod, vedoucí pošty, agentkou pojišťovny, obecní kronikářkou, poradkyní ve věcech veřejných i ekonomických pro obec i jednotlivce, vlastivědnou pracovníci, sběratelkou národopisného materiálu, organizátorkou kulturního dění, podílela se na chodu domácnosti – vyřizovala vše úřední, vychovávala děti svých zemřelých sourozenců a v neposlední řadě byla obětavou manželkou, dcerou a sestrou. Když se člověk podívá na její portrét, její bystrý a živý pohled svědčí o úžasném životě, který žila, a ne jen o něm mluvila, jak se v té době u mnoha žen dělo.

Zemřela 30. října 1933 v Brně v pozhnaném věku 81 let.

Literatura

- DVOŘÁKOVÁ, Hana: Augusta Šebestová, in: Kobylí, dědina (ed. Emil Kordiovský), Kobylí 2002, s. 399–411.
- DVOŘÁKOVÁ, Hana: Augusta Šebestová. Osud jedné ženy, Folia ethnographica, roč. 33 (1999), s. 19–26.
- ŠKROBÁKOVÁ, Milena – BEZDĚK, Alex: Rodina kobylyských Bezděků, in: Kobylí, dědina (ed. Emil Kordiovský), Kobylí 2002, s. 390–398.
- ŠEBESTOVÁ, Augusta: Lidské dokumenty a jiné národopisné poznámky, Olomouc 1900.

Blanka Vaněčková

Augusta Šebestová – a modern woman of the 19th century

Augusta Šebestová was an exceptional woman in the 19th century. She was born in 1854 in Kobylí in the Bezděka's family, which was culturally oriented and exceptionally progressive for its time. Thanks to the inspirational influence of the whole family, A. Šebestová was not afraid to lead her life as she wanted, not as she was required by the society. She did not get much institutional education, but she managed to make up for that by reading and self-study. She put her organizational and literary talents to good use in many fields of activity. She took part in running the family business. She became a representative of Czech banks and a post official and these job allowed her to be financially independent. Aside of that, she took part in local matters being instrumental in arranging for building of a road and water pipeline, founding of a fruit-tree nursery and forestification. She continued in her father's work as the local chronicler and the first two volumes she wrote are a valuable source of historic information. She contributed to many magazines and newspapers with reports, articles and comments. However, most importantly, she collected ethnographic material in her native village Kobylí and the nearby region. She collected not only tangible assets, which she provided to museums in Moravia and Prague, but she also recorded the authentic dialect and everyday life in the village of the 19th century. Her notes were so well accepted that they were published in 1900 as the book *Lidské dokumenty (Human documents)*. Nowadays the book is still highly valued for its authentic depiction of the life in a village in Slovácko region in the 19th century.